

ԳՕՀԼԼ

ՃԼԻՐԻՏԼԻ ՏԼՊԼՐԻԼ

ԸՏԷՏ 24

1856

15 ՅՈՒՆԻՍ

ՅԵՌԵՐԱՆԻՍՏՈՒԹԻՒՆ 'ՆԷ՝ ՏԻՐ'

ո Յիսուս Քրիստոս էֆէնտիմիզին մայիւմաթը ին-
սան գաւմինին իլէրլէմէսինէ ոլ գատար մուգթագի տիր
քի պունու րէտտ էտէնլէր կէրէք թէք ատամ օլսուն
լար՝ կէրէք թէքմիլ պիր միլլէթ, քէնտի զաթլարլընտա
հայաթէ մութասարրըթ օլմաղա լայլդ տէյիլլէր. իլլա
օնլարըն իւզէրինտէ Լլաշըն զաղէպի աղըրլաշմըշ տըր:
Վէ պունու պու տէֆա տէյիլ առաքեալտըրըն սէրֆի-
րազը. իլլա գուրթարըճըմըզ Լճէնաիմիզ քէնտիտի տիր
սէօյլէյէն. « օքի Իպնուլլահա ինանմազ՝ էօմիւր կէօր-
մէյէճէք տիր, իլլա Լլաշըն զաղէպի օնուն իւզէրինտէ
պազը օլաճազ տըր: (Յոզ. Գ. 36):

ո Տէյիլ մի քի Լճէնաիմիզ քէնտի իւմինէ վէ հէ-
րասէթինէ լայլդ շու քէլամը պույուրմուշ աուր. « պէն
թարիզ վէ հազըդաթ վէ հայաթ ըմո (Յոզ. Ժ. 6):
Պունուն իլլէն հաշտն պիր ճեմաթ՝ Իպնուլլահաշըն քէն-

տի իշար պուլուրտուղու եօլճա վե կեօսթէրտիյի եւ
սալճա կիթմէզսէ՝ օնուչքուսու տէյիլ տիւզկիւն հա-
րաքէթ՝ իլա սինիր էլէթինտէն զուհր էտէն թէչէն-
նիւճ կիպի օլուր . ինսան գավմի հազզընա սահիհ ի-
լէրիլէթ տէյիլ, կէրիլէթ տիր . Լշիթէնտիմիդին թա-
լիւմաթլարընա սիւլիւք էթմէյիլ՝ հազզաթ ըրըդնը
քէնտիլէրինէ զըլավուզ թուլմայան միլէթիյի իչիւն
ընթ տէյիլ պուլար, իլա քեազիպ վե սալստէ փարըլ-
տըրար տըր . պօրսանըն ազճէ ֆիյաթը հազզընա էնիպ
չըզմասընա վե ախուլիթա հիսապլարընա մէշղուլ օլ-
մագըլը քէնտի հայաթլարընա ասաս վե սէպէպ թու-
թան միլէթ վե էշսաս իչիւն տէյիլ քրիստոնեաճա էօ-
միւր, իլա պիր նէվ պալընիւթ վե զաիֆլիք տիր :

» Աիգէ տեր իմ, քի Ս . Պօղոս առաքեալըն թա-
պիրի միւճիւպինճէ բուհանի սինիզ , եանի քրիստոնեա-
լըղըն բուհունու սաղլամըշ սընըզ , վե Ելլահանի մաս-
տէյէրտէն պիսապէր ճիսմանի քիմէլէր » կիպի պիւ-
թիւն պիւթիւնէ տիւննայէ եամանմըշ տիյիլ սինիզ .
(Ը . Վրդն , Բ . 14) : Ելթուն վե կիւմիւշ կիպի տիւ-
սիզ վե սէսսիզ պուլարըն հուզուրունտա սէճտէ գըլ-
մաղա սիդի ալարթմագ իչիւն պօլլամա յաֆլար էտէն-
լէրին սէօզիւնէ զաֆըլմայարընը . զիրա պուլար եա-
լընըզ օլտուգճա պէնի ատէմի հէր պէլատան խէլաս էթ-
մէյէ գատըր օլմագլար : Աիզին սէճտէնիզէ զիատէ
մուսթահազ պիր Ելլահ իչիւն սաղլամալը սընըզ պու-
հուրարընըր : Պու տիւննատան խօզարըջը արալըն . զե-
րա տիւննա ֆանի տիր , վե կիւն օլաճագ քի՝ սիզի ա-
նի վահիտա եըլտըրմ չափուզլուղույլա շարդտէն զար-
պէ կէօթիւրէն արապանըն թէքէրինի չէվիւրէն վե պա-
ճապլետան չըղան պուղու կիպի մահվ ու նապէտիտ օ

լաճագ տըր : Էր պիր շէյին զաթը վէ թաղինմը Է
լաճագ կիպի կեորիւնէն էյրէթի հալէ զարը ճէնկ
լէշն . Էն զափի ճանարը վէ Էն միւհքէմ փիգիրէ
րի տարտըպ պաշտան չըգարան ճիսմանի հարաքէթ
լերէ մէյտան վէրմէյին . աղըր միւհազարարա վէ աղիդ
վէ սահիհ յառաջադիմու թիւնա տողըու քէնտինիդի իւք
ոէլաին . թէպտիլիք վէ զայիֆիք վէ ինգրաղ թանը
մազ ախրէթէ տողըու սալտըրն :

« Հիւպհէ նոգ տուր քի զայրէթիլէ իշինիլտէ
չալըշորտըղ . վէ պու չալըշիան էամրենիւզիլէ՝ էթ
րաֆնըզտա օլան ճէմի շէյէ ճան վերրսինիլ : Չալը
մազ տախի՝ սէլամէ թիմիդին . թէտպիրինէ տախի տիր .
Ելլահըն թաղտիրի միւհիւպինճէ հէմ կիւնաշըմըլա
քէֆարէթ տիր . հէմ ֆամիլիալարն կէշիֆին շարէ .
հէմ տէ միլէթէրին ֆախը ու շէրէֆի տիր . Եւազ
պունու տախի ունու թմայն քի՝ Ելլահըն նոստունու
սաղլումաղըլա մու գատտէս օլմատըղճա վէ ախլեւիլ թէ
միլլիդիլլէ բուհանի հիլէթէ կիրմէտիքճէ վէ սատա
գայըլա հիւրմէթ պուլմատըղճա վէ ֆէտաքէարըղըլա
կիւզէլէնմէտիքճէ՝ կէրէք միլլէթ վէ կէրէք ֆամիլիա
իշին պերէթէթսիլ պիր շէյ օլուր չալըմազ . քիշիէ
պիր աղըր իւք վէ պիր նէվ նէսիրիք կիպի սըղլէթ
վէրիր . Եւազ քիստուննալըղն բուհու իլթիդաւընճա
օլան մարիֆէթ՝ պէնի ատէմին իլերիլէնտինէ իլաճ
էաէր . Լաքին Եւնատրանտան փրըլտըպտա Էն էտնա
արըլալարը ուլանտըրըպ միլլէթին . իթիպար ու վաղա
րընա խալէլ կէթիրիր . Լազճէ տէմթի՝ սահիհ յառաջ
դիմու թիւն տէվթի պամաղ . Ահահալէթիմիլին Էւնամիւ
տա Խ . Եւաքնալըն քէլամիլը թէքրալլալարազ . նէթի
թէ վերէլիմ . հէր քէս քէնտի հալինէ մուլթալըպ ֆա

դիւթտէ իւրիւրին . սիգէ դարտաշ օլմաղա իննէզգիւ
էտէն Լլլաճըն տիւննատէ սիւրտիյիւ փաղկեթլերէ է
լինիզտէն կէտիյի գատար պէնդէրլիք կէսթերին . հեր
ազամէթ վէ սաատէթ վէ պէնի՛ ատէմին յառաջադի
մութիւնու օնտան նէշաթ էտեր ո :

Լիօն Երէպիոկրպոսոս
Քարպիւշ
[902 ԵԼ

Ե.Օ.Ի.Օ. ԲԻԹԵՊԼԵՐԸՆ ՍԵՀԻՀԼԻՑԻ

9 Ե 9 2

Եզիւ քիթ = վարըն իզարէսինտէն իսպաթլար :

Սէլլըրիէ ալիմին թագրիրի միւճիւպինճէ՛ քիթապ
լարըն իսպաթի տախիլէսի՛ քի իսպաթի շէրի նէվին
տէ պիր շէյ տիր , պիր գաչ կէօնէ օլուր : Պազէն՝ պիր
միւլէլիֆին թէլիֆ էթտիյի պիր քիթապըն օնուլն թէլի
ֆի օլան ախէր քիթապլարըն իսթիլլաճընա պէնդէր օլ
մադր : Պազէն օլ քիթապըն իչինտէ խաֆիֆճէ իշար օ
լունան պազը ատէթ ու բուսուճաթըն՝ օլ վադլըն թէ
վարիսինտէ գիթր օլունմուշ օլմասը : Իւչիւնճիւ պիր
իսպաթ օլա պիլըր՝ վազըթ վէ նագլիէթ Եանըլլարըն
տան թէմիզ պուլունմասը . չիւն սախտէ քիթապ Եա
փանլար պու կիպի Եանըլլարտան կերէյի կիպի սադընա
մազլար : Տէօրաթիւնճիւ՝ էթթիյի նագլիէթին տիւ ղիւն

լիւյիւ վէ թապիի օլմառ , քի տախտէքնարար պունու
տախի եափամաղլար , թաղրիրլերինն վէ գուլլանորդ
լարը լուղէթլերին ստի ու սատելիյի , վէ թէլափֆուդ
տան ու միւպալէղէտէն պերի օլմառ , քի պու կիպի
եափոլմը քիթալը օգուլանլար հէր վէճհիլէ չափուգ
գանարար : Լ.գիդ քիթապլարը պիր քիմսէ տըղգաթը
լա օգուտուլունտա՝ սահիհլիյինի միւպէյին պու հալ
լէրին ճիւղէսինի օնտա կէօրիւր . վէ գիրտէ թահ
րիր էտէճէյիմիդ թարիֆլէր պու պասպտէ հէր շիւպհէի
մահպ էտէրլէր : Լուկ նամ նէմցէլի տլիմ պու խուսուս
իւղէրինէ վէք կիւղէլ եաղմը օլուպ՝ Կլէր նամ ֆուսն
սըղ տախի քէնտի քիթապլունտա պունա թէպաաթ էթ
միշ օլարագ՝ պիղ տէ օնլարտան ալաճաղըղ :

1. Խոյլէ պիր քիմսէ թութալմ ֆիթրիճէ , քի
պիր քիթապը թէֆթիշ էթմէյէ լաշըմ օլան ճէմի մա
լիւմաթլարա վէ իւլիւմ մութասարրըֆի օլա . վէ պու
ճիւմէիլէ՝ պիղիմ II. Լւետարանլարըն իսմինի տախի ի
շիթմէմիշ օլա : Պունլարը աչար տ գգաթըլա օգուր .
վէ ֆիթրի ագտէմճէ հիւ պիր միւլհաղայէ զահիպ օլ
մամըշ օլտուղու հալտէ՝ եալմնըղ իշինտէ եաղըլանլարը
վէզն ու թէճէսսիւս էտէր իսէ , մութլագա օնլարըն
պաշլանիլըմ վէ էքիլիյի վէ եաղանլարըն հալի մախ
սուսէտի իշին գըյապարը շու կէօնէ օլաճաղ տըր :
Լ.վէլա՝ պու քիթապլարը էօյլէ պիր բումճա լիսանըն
տա եաղըլմը պուլաճագ՝ քի ըսթըլահը հիւ պիր բում
ճայա պէնղէմէղ . պօղուգ . լուղէթլերին մաննաթը վէ
թանղիմի վէ սարֆ սէնաաթընճա իպարէսի վէ սէօյլէ
յիշլէրի վէ էտլարլարը իպրանի լիսանընա օլ գատար
մուշապիհէթի վար տըր քի , մութլագա պունլարը եա
ղանլար միլլէթ ճէ եէհուտի օլուպ՝ լիսանի բումիտէ եալ

որդարանք փրփրէրենտ իսրայէլ լիսանը դաժնեմեհն
 ճէ նազմ էթտ քլերի գօրայ իսթիտլու ոլունուր : Պու-
 նու տախի գօրայ աննայա պիլիք քի՝ պու քիթապլարը
 եաղանլար իւմ միլլէթինտէ շերէֆ պուլան իսթիլերտէն
 պիսապեր՝ վէ թէվարիս եաղմա ուսուլինէ աճէմի վէ
 բէսի բայէ քիմնէլերտիրէր . քի Նէհուտի քիթապլարը
 նա պաղը կէօնէ մարիւմաթլարը օլուս՝ ասեր նէվ քի-
 թապէթէ մշղուլիէթի ասրս փաղիֆէ էտինմէմիշլէր .
 վէ եաղարդլարնտա պուլարա տայիք հիչ պիր շէյ պու-
 լունմաղ : Տրդ լաթլարնա շայան շունու տոխի պուլա-
 ճաղլար քի՝ նաղլիէթլէրի հէր նէ դատար մուլթասար՝
 վէ պէլաղէթ տէն մահրում ուսա տա՝ նաղլ էթտիքլէրի-
 նի օլ տէյնի միւտաղղղանէ թաղիր էտերլէր քի՝ զանս
 էտերսին հէր պիր թարիֆ էթտիքլէրին օգուլանլն
 կէօղիւ էօնիւնէ կէթիրմէք իսթէրլէր : Վազլ էթտիք-
 լէրի զաթլարնա հարաթէթլէրինէ վէ թափուլլարնա ճան
 վէրիլլէր , վէ կէօղլէրիլլէ կէօրէն քիմսէլլէր օլ փու-
 րուաթլար նէ տէրէճէ թէսիր էթմիշ օլտուղունու էյի-
 ճէ աննատրլար : Պիր քիմսէ իլք տէֆա պու քիթապ-
 լարն նաթլ շէյ օլտուղունու պիլմէք հէվլէսիլլէ օ-
 գուտուգտա պուլարա թարիֆ էթտիլիմիզ միւնվալ
 իւզրէ տրդգաթ էթմէսի մուլթապա տրը : Վէ էլան
 քրիստոնէսլարն տախի թէֆէքքիւ քիւ պու կիպի տիր :
 Պունլար տերլէր քի՝ պու ազիզ քիթապլարն միւլէ-
 լիֆլէրի , տուրք Մատթէոս , տուրք Մարկոս , տուրք
 Ղուկաս վէ տուրք Յովհաննէս՝ միլլէթաճէ Նէհուտի
 տիրլէր . իւմ լիսանը քէտի անա լիսանլարը տէյիլ տիր .
 իւմմա պիլլէն նէհուտիլլէրէ մախսուս օլան իւմ ըս-
 թրլլահաթլարնա եաղարլար . վէ հէր պիր իսթրէլլէրն-
 տէ՝ իւմմաթան իսթրէճ վէ իպրանիճէյէ միւլթապլէր :

«էջլէյիշեր գուլանըլար: Պու քիմսէլեր՝ կերէք հալ-
էրի վէ կերէք սենաթլարը իշիւն՝ քիթապէթէ լայը-
գընճա մէշղուլ օլումսմըլար. մարիֆէթէ վէ սենաթա
մալեմաթ քէսպ էթմիշ օլամաղլար. քէնտի միլլէթլերի-
նին ազիզ քիթապլարընտան պաշգա քիթապ թանըյա-
մաղլար: Եւալընը սուրը Դուկաս՝ հէքիմ օլմասը իշիւն՝
քիթապէթէ զիյատէճէ մէշքի օլմալը. վէ ֆիլ վագը 1
պունուն լիսանը վէ ըսիրլա՝ հը օ պիրլերինին բումճա-
տընտան թեմիզ վէ տիւզիլիւն տիւր. լաքին պունտա տա
հայը իպրոնի լիսանը էտմարլարը պուլունուրլար: Այու
քիմսէլեր՝ եէհուտինին մանղում ճիւմհիւրիէթլինին սոն
վագըլթլարընտա՝ վէ Երուսաղէմին վէ տաճարըն երգը-
մատընտան ազ էվէլ քէնտի քիթապլարընը եագտըլար.
վէ ճիւմէսի եա նագլ էթտիքլերինի զաթէն կէօղլերիյ-
լէ կէօրմիւշ, եախուտ կէօրէնլերին չըրաղը օլուպ քէն-
տի գուլագլարըյա օնլարըն աղընտան իշիթմիշ տիրէր:
Պունուն իշիւն եագտըլարընտա ճան վէ թապիլիթ
կէօրիւնիւր. վէ նագլ էթտիքլերինի կէօղլերիյլէ կէ-
քէն ճէմի միւէլլիֆլէր միսիլլիւ պունլար տախի նագլ
էթտիքլերինի նագլ էտէր կիպի տիրէր:

2. Թարիֆ էթտիյիմիզ մուտագղըզ քիմսէ՝ պու
քիթապլարըն եափըտըղը վագթընը սահիհէն պիլմէք,
վէ պու պապտէ կանըլմամագ իշիւն ֆիքքինէ շու գայի-
տէյի սաղ թուրմալը քի, ճէմի մէշղուր քիմսէլերին
նաղլինտէ՝ քէնտի վագըլթլարընըն ատէթլու բուսում-
թընըն էտէրի պուլունմալը. օլ քիմսէլերին տիւնեա ի-
զէրինտէ պուլունուղու վագըլթ գուլլէթ ու իսթի-
մալթմտէ օլան պէլտէ նոմօսլարընա վէ մէմլէքէթ ա-
տէթլերինէ մութապըզ օլմալը. վէ պու նագլիէթի եա
ղան քիմսէ օլ վագըլթլարա նէ գատաթ եագընընա՝ եագ-

տրգւարընըն իշնտէ պու կիպի իշարեթէր օլ գառաք
զխատէ պուլունմալը . շէօյլէ քի՝ պու նիշանէ պիր թէ
վարիխտէ զիյառէ թափսիլիճէ իշար օլունմուշ , վէ
միւէլլիթ մախսուս նիէթլէ օլմայարաք տախի տայմա
օլ առէթլէրի վէ նոմօսլարը վէ ուսուլլէրի օգույանըն
խաթըրընա կէթիթէճէք եօլտա եաղաբօա , պու հալլէր-
տէն մութլազա աննաշրթն շու տուր քի՝ օլ միւէլլիթ՝
նազլինի հազտրղո զաթմըն վազթընտա տիւնհատէ պու
լունմուշ , զիրա սոն վազըթլարտա ոլան պիր միւէլլի-
թէ գապիյաիզ կիպի տիր քի՝ օլ վազըթտա պուլունան
վարըն միւհաղաթընա մալիք օլսուն վէ օնլար կիպի եաղ-
սըն :

Այէօյլէ օգուտուղունա տըգգաթ էտէն պիր քիմսէ
պիղիմ II . Լւետարանլարը տա պէօյլէ տըգգաթըլա օ .
գուտուղտա չափուգ աննար քի՝ պունու եաղանլարըն
քիմ օլուղու վէ նէ վազըթ եազմըլ օլուղու հազ-
գընա քրիստոնեալարըն սէօյլէտիքլէրի սահիհ օլմալը .
Իշֆէնտիմիզլին տիւնեա իւզէրինտէ պուլունտուղու վազ-
թըն նազլինի ալիմ քիմսէլէր հազմըլ տըլար . օլ ասի-
տէ եէհուտիլլէրտէ նէ կէսնէ հիւքիւմէթ վէ նէ առէթ-
լէր իգուլունտուղունու թարիթ էթմիշ տիրլէր . պէյն
էլ նաս թէտափուլ էտէն ագճէլլէրին ճինսլին աննաթմըլ-
լար . օլ մէմլէքէթին վէ տաճարըն վէ Լըրուսաղէմ շէհ-
րինին վէ ճէմի Պաղեստին պյալէթինին մէվգիլլէրինի
վէ հալի մախսուսէլլէրինի՝ վէ օնլարըն իւզէրինէ հիւքմ
էտէն փատիշահըն վէ պէօյիք զապիթանըն իսմինի .
վէ օլ պյալէթին միւթմէքիւնլէրի օլան եէհուտիլլէր
մապէյնինտէ պուլունան մէղհէպլէր նէ պապտա պիր
պիրինտէն ֆարգ օլունտուղարըն . վէ պազը շէհրլէ-
քին օլ վազըթ պէյն էլ նաո մալիւմ օլուպ պատէհու

ոճնուտուլան խիմէրինի եւքեան եւքեան թափսիլ էթ-
սիշ տիրէր: Պիղիմ տէօրտ աւետարանիչներն եազտըզ-
լարը պու ալիմէրին եօրուլուղ թէֆթիշ էտէրէք պու-
տուգլարըյա բուգար օլունտուգտա՝ պիր պիրինէ զա-
յէթ մութապըգ կէլիր: Քիթապլարն հեր պիր նօգ-
թասընը խասիմանէ եօզլայըպ՝ աւետարանլարը սախտէ
վէ տիւզմէ չըգարմագ իչին չայըչան տին տիւզմանլա-
րընըն պու պապտէ պիր իմթիզաճսըղըգ պուլմաղու զահ-
մէթերի նաֆիլէ կիթտի: վէ էվվէլճէ միւշքիւլ ատտ
օլունան պազը մատտէլեր զիյատէ տըգգաթըլա թէֆ-
թիշէ ալընտըգտա՝ միւշքիւլ օլմատըգտան մատէ Լու-
տարանլարն սահիհլիյինէ եէնի իսպաթ օլտուլար:
Պիղ իսպաթըմըզը աշիքեար էթմէք իչին ծիւզի թափ-
սիլլիճէ սէյլէյէլիմ:

Լճէնտիմիզին տիւնեա իւզերինտէ պուլունտուղու
վազըթ Եէհուտիտան հիւքիմտարլարընը պիղիմ ա-
ւետարանիչեր զեքր էտէրլեր: վէ պուլար տըղար՝
պէօյիք Հերովդէս, վէ օնուն էվլատը վէ խալէֆի
Էրքեղայոս, վէ տիկեր Հերովդէս, քի քէնտի գարտա-
չընըն գարըսընը ալմըշ բտը: Աէ Հերովդէսին Պալի-
լիատա վէ Փիլիպպոսուն Իտուրիա վէ Տրաքօնիա այա-
լէթլերինտէ վէ Լիօանիասըն Երէզնիատա՝ հեր պիրի
Պաղեստինին բուպ հիսսէսի իւզերինէ հիւքմ էթալքլէ-
րի ասիրտէ՝ Եէհուտիտանտա պիր տէ Պիղատոս Պոն-
տացի իսմիյէ հաքիմ զեքր օլունուր: վէ պու Պիղա-
տոսուն հիւքիմէթի վուգթընտա՝ պիրտէ նայաւիա իս-
մինտէ եէհուտիլերին պաշ քեահինի (քահանայապետ)
իշար օլունմուշ տուր: Սանրատան կէլմէ պիր միւլէլ-
լիֆին պու զաթլարըն հազգընա եանըլմասը իհթիմուլ
լտը: հայ պու քի օլ վազըլմշարա եազըն հիւլսեպոս

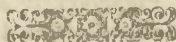
նամ Աշհուտի միւսրիս պու զաթլարն ճիւմէսին՝
աւետարանիչներն իշար էթտիյի վազըթտա փիլ վազը
օլ հիւքիւմէթերէ մութասարըֆ կիպի քէնտի թէվա-
րիս քիթապընտա կէօթէրմիշ տիր :

Աւետարանիչներ քէնտի վազըթլարնն եէհուտիլէ-
րինի թիւփթթըն (Մտուածաշունչուն) վէ տաճարը-
րնն թէմիլ վէ ազիլ թութուլմասընն վէ նոմսլա-
րնն իծրասընն վէ ալէլ խուսուս շարաթ կիւնէրի հեր
կէօնէ խըզմէթտէն պերի օլմասընն պապընտա զայթ-
լէ զայրէթքէշ իքէն՝ ախլազլարը զիյատէսիյլէ պօզուգ
կիպի կէօթէրիլէր . շէյլէ քի՝ Աֆէնտիմիզէն հուզու-
րուտա պիր ֆահիշէ դարը հագդնա շիքնայէթ էտէն
ճիւմէսի օ միսիլլէ գապահաթա իլհադ օլտուզլարը
իսպաթ օլունտու : Աւետարանիչներն եազըլարը տի-
կէր թարիֆլէրէ տըզգաթ էթտիյիմիզտէ պուլուր ուզ
քի՝ օլ վազթըն եէհուտիլէրի ազիլ քիթապլարտա պույ-
րուլան թէնպիհլէրին բուհու վէ տարլ ֆիքրի հագդը-
նա թամ միւսէմմա էտիպ՝ եազըլանը կիպիսինն իծրա-
սընա մուգայէտ իտիլէր : Այրէթի ճահիլիէ իլէ ազիլ
զըյազըզ էտէրլէր իտի . Հոռմա հիւքիւմէթի ալթըն-
տա օլմալարնա թէհամիւլլէրի օլմայուպ՝ սերպէստիթ-
լէրինի արպուլարլար ըտը . վէ պու մերամլարնը աշիքնար
կէօթէրտիլէր Հիսուս էֆէնտիմիզէ էթտիքլէրի հիյ-
լէի սիւալլէրինտէ . տէմէիլէ քի՝ իմքերաթօրա խարաճ
վերէլմ մի : Վէ Աֆէնտիմիզէն տիւննայէ թէշրիֆի
նէ վազըթլարա թէսատուֆ էթմէսի՝ պու սիւալտէն
աննաշըլըր . ազ էվվէլ եախուտ ազ սօնրա՝ պու միսիլ-
լիւ պիր շէյ սօրմանըն մինասիպէթի օլմալ ըտը : Իսիւ-

լասէր քէլամ. Ինչո՞ւտի միլէթինի օլ ասիրտէ՝ զինճիլ
րինի գըրմաղա վէ իսեանը վէ խուսուժէթիլլէ՝ քէնտի
չէճրինի վէ տաճարը խարապ էթմէյէ սէպէպ օլաճադ
աթէշի թուժուշտուրմաղա եադըն եէսիրիք հալինաէ
իէօրիւր իւղ : Ընտարանիչէրին նազըի միւճիւպինճէ՝
օլ վադթըն եէհուտիլէրինին հալի պու : Մէ մէզքիւր
Յովսէպոսուն՝ Ինչկոպի հոհարէպէսինին նազլի նամ
քիթապընը օգոյան՝ օլ միլէթին օլ վազըթտաքի հալ
լէրինի աւետարանիչէրին եազտըղնա թըպզը պուշ
լուր :

Ընտարանիչէրիննազլինճէ՝ Ինչէնտիմիլ վազթինչ
տէ իքի մէզճէպ, Փարիսեցիլիք վէ Սադոյ կնցիլիք,
Ինչո՞ւտիլէրի իքիէ պէօլմուշ խտիլէր : Սամարացիլէրի
տախի զիքը էթմէյի ուսուժմաղլար, քի պուշլարըլա
եէհուտիլէրին պէյնինաէ աղիմ գըտըգ վար ըտը : Վէ
շու աճայիպ տիր քի՝ Ինչէնտիմիլ վէ տայիմ պու էնվայի
թիւրլիւ մէզճէպլէրին ուսուլինէ վէ իթիգատընա միւս
սիպ սէօզլէր սէյլէտիրլէր : Մէսէլա. Ինչէնտիմիլ Փաշ
րիսեցիլէրիլէ սէյլէշմէսինտէ՝ օնլարըն իւզիւնէ վուրուր
տէյիլ քի սալթ պիր թագըմ ատէթլէրինէ հատտէն զիւ
ատէ միւպթէլա օլմալարընը, քի կէօյա պուշուռն ուլա
օրէնքին թէնպիհէլէրինի տախի աշմըշ սայալար ըտը քէն
տիլէրինի, իլա թագլիտ բերհիզլէրինի վէ ծովլարընը,
վէ ախէրին կէօզիւ էօնիւնտէ իհիլիւմիլա սատադա
վէրմէլէրինի, վէ ղուրուրիէթլէրինի, վէ քէնտիլէրինի
սուրէթա թէմիլ վէ ֆազլիլէթլի քիմսէլէր կէօսթըմէյէ
աղգաթլարընը, վէ ախէրլէրինի քէնտի մէզճէպլէրինէ
չէվիլմէյէ աշըրը դայրէթլէրինի : Լաքին Սագուկիցիլէ
րէ խիթապ էթտիքաէ՝ լիսան քիւլլիէն տէյիշլիիր. ճա
հիլ վէ ճիւսմանի քիմսէլէրիլէ կիպի օնպարլա սէյլէշիր :

քի աղիղ քիթապլարն եալնըղ մանկայի լուղէ վիսինե
թու թու լուպ ասըլ ֆիքրինի աննամայարադ՝ մահչէր
կիւնիւ եօղիւէրին տիրիւնէք օլմասընա ինանմաղար ը
տը : Սամարացիւէրէ տէօնտիւքտէ ֆիքիր վէ սէօյլէյիշ
ախէր թարգա տէյիշիւր : Ղահիլլիքլէրինի իւզլէրինէ
վուրտուգտա՝ Եէհուտիւէր ճէմաթընտան այրըմալա
րընը տախի օնլարա գապահաթ ատտ էտէրէք՝ սէլամէթ
Եէհուտիւէրտէն կէլէճէք տիր տէր : Վէ քէնտինի տիյ
նէմէք իշիւն հուզուրունտա ճէմ օլան ճէմաթա սէօյ
լէտիքտէ պաշգա թափը վէ պաշգա սէօյլէյիշ դուլլանըր
անճադ պու ճիւմլէ էնվաի թափը ու սէօյլէյիշէր՝ միլէ
թին ախլադի զաթիէսինէ զայէթ մուաֆըդ : Եւետարան
պու միլէթին հալինի պիղէ պաղէն քէնտի տինինէ աշըդ
վէ զայրէթքէշ, վէ պաղը խըսպը վէ էօրքէլի վէ սէրտ,
վէ հատուլէրինտէն իւքսէք իշէրէ էլ աթմաղա ճէսա
րէթ էտիպ օնու տիւշիւնմէղ կիպի, պաղէն տախի Սե
սիանըն զուհուրինէ աշըրլա միւնթաղըր կիպի կէօսթէ
րիր : Փաղաթ պէրլէտիքլէրի Սեսիա տիւննայը զապթ
էտիպ դուտրէթլիւ պիր փատիշահ օլաճադ վէ քէնտի
լէրինի ճէմի տիւշմէնլէրտէն գուրթարաճադ զանն է
տէրլէր : Տուխնպոս՝ վէ օլ վաղթըն ախէր միւլէլլիֆէ
րի տախի՝ Յիսուս Վրիսասուն վաղթընտաքի Եէհու
տի ճէմասաթընըն վէ Փարիսեցիլէրին վէ Սաղուկեցի
լէրին վէ Սամարացիլէրին հաղգընա պէսլէ սէօյլէր
լէր :

ՀԵՅԼԵՐԸ ՓԵՐՇԸ ՕԼԵՆ

Ի ՓԹԻՐԱԼԱՐԸՆ ՆԱԳԼԻ

ՊԵՐՇԻՆԻ ԿԱՊԸՆ ԿԱԳԸՆ :

Ստեփաննոս Սիւնեցի՝ Ըստամպոլուն Գերմանոս
պատրիարքընա մեքթուպ ևաղաղղը 728 թարիխտէն
862 թարիխտէ տէք Վաղկիդոն ժողովքու հազգընա միւ
լէթտէ պիր մարաղա զուհը Էթմիշ տէյիլ տիր : Երապ
լար օլ կիւնլերտէ Լճէմիստան վէ Հայաստան իւզէրի
նէ դալէպէ Էտիպ՝ կերէք կաթուղիկոսլարա վէ կերէք
րուռւսայի միլլէթէ պու միսիլլիւ մարաղալարա պաշ
գօշմաղա վագըթ գալմատը . ալէլ խուսուս՝ տիկեր միւ
լէթլերին տինինէ պէհանէ գօյուպ օնլարը հերետիկոս
ալէյիւ հալատիս Էտէն Րումլարըն իչինտէ այնճա ֆէ
սատ տիւշիւպ , օնլար տախի քէնտի տերտլերիյլէ մէշ
ղուլ , ախերին հալինի թէճէսսիւս Էթմէյէ վագթլարը
ևօղ ուտու : Վէ Հայլարըն Էքսերիսի կերէք Րումլար
տան կերէք օնլարըն տինտաշը օլան Վիւրճիլերտէն ան
պէ ան սըզընտրլար կէօրիւպ՝ պու միլլէթլերէ գարը
պիր ատալէթ կիրմիշ իտի մապէնլերինէ . վէ օնլար
տան հեր վէճհիլէ ուզաղլանմադ աբզուսու՝ պու միսիլ
լիւ ատալէթին սէմերէսինտէն օլուպ , Րումլարըն թեր
թիպ Էթտիյի վէ պէյէնիպ գապուլ Էթտիյի Վաղկի
դոն ժողովքունու գապուլ Էթմէլլեր իտի . անճադ գա
պուլ Էթմէալլերլինին սէպէպլինի տէ պիր էյիճէ պլլ

մէյիպ՝ զանն էտէրէր իտիքի մէգքիւր ժողովք Վերա
աղոուն իճատ ու նէշք էթտիյի փասիտ մէգհէպէ թաշ
պի տիր . պունտան ագաւէմ թէֆթիշ օլունուպ պու
զաննըն ասլը չըգմատըլը սենուաուլմաշուտու :

Բուսլարըն իչինտէ ղուհր էտէն մէգքիւք ֆէսատ
թէսքին օլտուպտան հայլը սէնէ սօնրա փոտ նամ պի
րիսի Նստամպուլ պատրիարքը օլուպ՝ նասպընտա եկե
ղեցի կանունունա գարշը գուսուր օլմար իչինն Հոգ
մա աթոռունտան թանրլմատը ըսա՝ պուշ չէքիպ քէնտի
պաշընա օլմագ միւրատ նստ օլտու . չինն օլ անէ տէ
կին եկեղեցի նիզամընճա Նստամպուլուն Բուս պատ
քիարքլարը՝ քի քէնտի եկեղեցիլէրինին բուհանիճէ էն
պէոյիւք մէսնէտինին մութասարըրֆը տըրլար , Հոգմա
աթոռունա պիտթ էտէրէր իտի : Փոտ քէնտի պաշընա
օլմագ իչինն Բուսլար իչինտէ էի էյիճէ պիր ֆէսատ
չըգարտը , վէ Բուս տիարընտա պուլունան Հայլարը
տա՝ Վաղկիգոն ժողովքունու զապուլ էթմէտիքլի
իչինն թապնիգ էտէր իտի . վէ Գանճալիլէան տեր իւ
տի , կէոյա Եւտիքէսէ թապի օլան Յակոբ Գանճա
լու նամ հերետիկոսա եէլթէնիլէր կիպի :

Չաքարիա կաթուղիկոս , քի 854 թարիստէն պէ
րու կաթուղիկոսլուգ մէսնէտինտէ իտի , Փոտուն Հայ
լարա պու սէպէպիլէ սըգընտը վէրտիյինի տույուպ
պատրիարքլըլըն տա հօլտուգ օլտուղունտան խապլէրի
օլմայարագ պիր մէքթոււ պաղտը . վէ Վաղկիգոն ժո
ղովքու իչինն խարիճտէն հափատիսաթէ մէպնի էվլէ
քի ժողովքլարա մուղայիր զանն էթտիյինին իֆատէ
սիլլէ՝ մէգքիւր ժողովքուն թահգիդ նագլինի իսթէ
տի 1) . լաքին տին հագգընա իսպաթ էյլէտի քի՝ Հոյ
շար ասլա հերետիկոս տէյիլ տիրէր . տինլէրի պիտէր

քրիստոնեայարքան պիր տիր . նէ Յակոբեան տէնիլէն ,
լէրին սերվերի օլան Յակոբ Ծանծալոսա վէ նէ Յու-
րիանոս Եղիկառնացիէ վէ Պետրոս Թափիլէ , նէ տէ
Եւտիքէսէ , իլլա Ս . Գրիգոր Լուսաւորիչէ Թապի
(տիրլէր 2) :

Փոտ պունա գարշելոգ ուղունճա պիր մէքթուպ
ուլա Վաղկեդոն ժողովքունուն նէ իթիգատուն օլտու-
ղունու աննատըր , վէ ժողովքուն խասիմլերինն չը-
գարտըղը հալատիսլերտէն նէշաթ էթմէ պաղը իթիթի-
րալարը րէտտ էտէր . վէ պու մէքթուպուն պիր մա-
հալնտէ տէր . « էկէր Վաղկեդոն ժողովքու էվլէլքի
իւչ սուրը ժողովքլարա զըտ օլա ըտը՝ ընլարը գապուլ
էթմէլն տէյիլ իտի . անճագ Կոստանդնուպօլիս ժողով-
քու Վիկիայը գապուլ էթտիյի միտիլիւ Վաղկեդոն
տախի քէնտնտէն էվլէլ օլան իւչ ժողովքու գապուլ
էթտի իտէ՝ ընլարա զըտ օլամաղ » 3) : Պիր մէքթուպ
տախի Եշոտ Բադրատունիէ կաղտը , քի օլ վագըթ միւ-
լէթիմիլին պիյիւք հիւքիւմտարը ըտը , վէ 859 Թա-
րիխտէ՝ Հայաստան իւզէրինէ փատիշահ միտալն պիր
շէյ օլմուշ ուտու . Փոտ պու մէքթուպունտա տէրքի ,
« էկէր պու տէօրտիւնճիւ ժողովքու տախի իւչ ժո-
ղովքլարըն սըրասընա տախիլ էտիպ միւշէրէթ թու-
թարսանըզ՝ սիզին հագդընըզա օլան ճէմի էյրի գըյաս-
լար գաղմըշ պուլունուրար » : Վէ ֆիլ վագը տի-

1 . Եթէ այս չորրորդ սինհոդոս ՚ի թիւ երից
ժողովոցն ՚ի ձէնջ խոստովանեալ փառաւորեսցի , այնու-
հետեւ բարձեալ գոանի ամենայն որ ըստ ձեզ՝ անուղղայ
կարծիք : (Թուղթ Տրոգիոսի պատր . Յուն . առ Եշոտ
եշիան) : Ըստ յիւլլուդէթիտէ թէճնիս վար . լագըր-
տընըն սըրասընա պագընճա՝ սիլին իլի-ն օլան կանըլ

կեր միլէթէր պիղէ Եւտիքական տէրէր ինի իսէ՝
Վաղկեսդոն ժողովքունուն գապուլ օլունմամաննտան
մատէ սէպէպի եօղ ուտու : Լշկեր տինլէրի տօղրու ու
սա պիր թագըմ Տերետիկոսլարա գարշը օլան ժողով
քու նէ՝ իջինն գապուլ էթմէզէր տէրլէր իտի : Վէ տի
նիմիզին տօղրուլուղունու տա հէփսի պիլմէզ վէ պիլէ
մէզ իտի :

Օտքարիա կաթուղիկոս վէ Եշոտ իշկան Փոտուն
մէքթուպարընը ալտըդլարընտա , 862 թարիխտէ , պիլ
իթթիֆազ Եիրակուանտա պիր ժողովք էթմէյէ գա
րար վէրտիլէր . վէ պու ժողովքտա չօգ եպիսկոպու
լար վէ վարդապետլէր վէ ալիմքիմէլէր հազըր պու
լունտուղու հալտէ մատտէ էյիճէ թէֆթիշ օլունուպ
տին ու իթագատա տայիր օն պէշ գըթա կանոն գօն
տու : Պու կանոնլարըն ճիւմէսինի պու մահայտէ զեքր
էթմէք ուղուն վէ սէօղիւմիւզին սըրասընտան տիշարը
օլմասը իջինն՝ եալընըղ օն իթինճի վէ օն իւջիւնճիւ վէ
օն տէօրտիւնճիւ կանոնլարը գօյալըմ :

Թահմին աննաշլըր . լաքին ասըլ լուղէթին գուվլէթի՝
փիլճէ տէմէք տիր . վէ պունուն ուլա Փոտ աննատմագ
իսթէր քի՝ Հայլար չօգ եանլըլ թահմինլէր էտէրլէր
իմիշ . եանի տիւզճէ՝ մոլորուլթին իջինտէ իմիշլէր . ան
ճադ մէգքիւր ժողովքու գապուլ էթտիքլէրի կիպի մո
լորուլթինտան չըգարլար ըմըշ : Փոտ հագըդաթ Հայ
լարը մոլորուլթին իջինտէ օլմուշ կիպի կէօսթէրտիյի
քէնտի հիսապընա ուլիուն պիր հիյլէ իտի . եօխա՝
Օտքարիա կաթուղիկոսուն մէքթուպունու օղուտուգ
տան սօնրա հալա Հայլարը թահգիդէն Տերետիկոս
ղանն էտէճէր գատար ահմագ տէյիլ իտի : Վէ
պու հիյլէի նէ ֆիքիլէ գուլանտըղ՝ սէօսպէթիմիզին
սըրասընտա աշիքնար օլմուշ տուր :

(Օ)ն իբրենձի կանոնտա տէրլեր . « Լշկեր պիր քիմ
սէ առաքնալարըն վէ մարգարէլէրին թէսլիմ էթտիյի
իթիգատլարը պիր պիրինտէն այրըրը , եսխուտ Աիկի-
անըն վէ Կոստանդնուպօլիսին վէ Լշիեսոսուն թէսլի-
ման պիզէ վերտիքլէրի իթիգատը առաքնալարըն վէ
մարգարէլէրին թէսլիմինտէն այրըրըսա՝ նզոզնալ օլ-
սուն » :

(Օ)ն իւլիւնձիւ կանոն . « Լշկեր պիր քիմսէ Քաղ-
կեդոն ժողովքունու վէ օնա թապի օլանլարը առաք-
նալարըն վէ մարգարէլէրին , եսխուտ իւլ սուրբ ժո-
ղովքլարըն գարար վերիպ թէսլիմ էթտիքլէրի իթիգա-
տա մուղայիր վէ զըտ տէյիւ պիլէրէք՝ կերէք միւտա-
հանէ վէ կերէք ագճէ թամահը իշիւն օնա լանէթ օ-
գումագսա՝ նզովնալ օլսուն » :

(Օ)ն տէօրտիւնձիւ կանոն . « Լշկեր պիր քիմսէ Քաղ-
կեդոն ժողովքունու , եսխուտ օնա թապի օլան պէ-
շնձի վէ ալթընձը ժողովքլարը՝ առաքնալարըն վէ
մարգարէլէրին վէ իւլ սուրբ ժողովքլարըն թէսլիմ էթ-
տիքլէրի իթիգատլարա թապի վէ մուաֆըգ պիլիպ՝
մէքրուհ Վեստորա մուաֆըգ կիպի իֆթիրա էտեր վէ
լանէթ օգումըսա՝ էօյլէսի նզովնալ օլսուն » 4) : Պու
կանոնլարըն ֆիքրի աշիքնար օլարագ՝ իւզերինէ մաննու
իսթէմէղ :

Փոտ պատրիարք պու ժողովքուն խապլէրինի ալ-
տը : Լշվէլ էօյլէ զանն էտեր իտիքի՝ Հայլար Եւտի-
քահան օլտուգլարը իշիւն Քաղկեդոն ժողովքունու
գապուլ էթմէղէր . լաքին Օսթարիա կաթուղիկոստան
ալտրըր մէքթուպուլա՝ տինձէտէ Հայլարըն սագատը
օլմատըղընա իրքէսթ օլմայը ըտը : Լաքին Շիրակուան

ժողովքունուն էրթէ սենեօի՝ 863տէ , Փոտ պատրիարք Բղէքսանդրիա վէ Ընտիրք վէ սայլը մահալէր պատրիարքլարնա վէ եպիսկոպոսլարնա մէքթուպ եազըպ՝ Հայլարա Եւտիքէսին վէ Սեերոսուն վէ Յուլիանոսուն վէ տիկեր Եւտիքականլարնն Փաօիտ իթիլատընը պրագտըրարմ տէյիւ էօյիւնիւր¹ , քի էվվէլ

1 . Փոտուն մէղքիւր պատրիարքլարա վէ եպիսկոպոսլարա եազտըղը մէքթուպ Հայ քիթապլարնտա պուլունմաղ , վէ Բարոնիոս Լաթին միւէրրիխ՝ բոււճ ճատան թէրճիւմէ էտէրէք Վիլիէ Բէլաբիի նամ քի թապըննն օնունճու ճիլտիստէ , Էփէնտիմիզն 863 թաբիխն նազլիէթլէրինն սըրասընա դօմուշ օլմասըլա նատիտէ պիր շէյ տիր տէյիւ եալընըղ Հայլարա տայիր սէօղլէրինն թէրճիւմէ էտիպ պու մահալէ դօմաղը մի նասիպ կէօրտիւք : Փոտու միւտագգըզ պիր քիմնէ զանն էտէնլէր նասըլ զաթ օլտուղունու պունտան աննարլար :

“ Հայաստանտա թէմէքիւն օանլար Յաիրիանլարնն միւլճիտի մէղճէպլէրինն պաղլանլալ՝ պունտան էվվէլ ճշմարտութիւն քարոզութիւնունա գարշը տուրմաղա ճէսարէթ էթտիլէր . Լաքին Վաղկնդոնտա ազիզ փէտէրլէրիմիգտէն միւրէթթէպ ճէսամէթլիւ ժողովք ճէմ օլտուգտան սօնրա , սիզին տուանըղն եարտըմըլա էսքի եանըշ մէղճէպլէրինն պրագըպ՝ քրիստոնէայ այնընը թէմիզճէ գապուլ էթմէյէ վէ ուղղափառճա օնաբայէթ էթմէյէ գատըր օլտուլար : Հայ միլէթի իչիւն տէր իմ , քի ճշմարտութիւնա գարշը ճէնկէշէն Եւտիքէսին վէ Սեերոսուն վէ Վիտրոս Կնափնցինն զարպլարընը բէտառ էտիպ , վէ Յուլիանոս Եղիկառնացիինն վէ տահա չօգլարընն էնվայի չիւրքիւլքլէրինն մաքս էտիպ լանէթ օ

տէն պէօյէ մարտութիւնյարը օյմատըը քէնտիսինէ ի
 ֆատէ օլունմաւչ ուտու : Լաքին չիւնքի պու զաթ քէն
 տի ուլուտունտան իսեան էթմիշ իտի , ախերէլի տախի
 քէնտիսինի տիյնէմզէր տէյիւ գորգուսունտան՝ պու
 միսիլիւ եալանլարըւան եկնդեցիէ էմէքտար կէօրիւն
 մէք իսթէրիտի : Վէ պու էօյէ պիր հալան ըտը քի՝
 եալան օլմաւր փէք գօլայ աշիքհար օլմաւղ ըտը : Բում
 լար էքսէրի Հայլարը Եւտիքսիան պէլլիլէմիլէր իտի :
 Չօղլարը . վէ ալէլ խուսուս պաշլըճա եպիսկոպոսլարը
 Փոտուն տին մատտէտի խուսուսունա Հայլարըն կա
 թուղիկոսուլա . մէքթուպլաշմասընը պիլիլէր իտի : Վէ
 օնտան սօնրա հէր քիմ քի հայլարըն իթիգատընը եօգ
 լայաճագ օլաւ . թամ ուղղափառ պուլտուղունտա , պուն
 լար էվլէլտէն պէրու ուղղափառ ըտըլար տէմէյիպ՝ Փոտ
 պատրիարքըն տէտիյի սահիհ իմիշ , պունլարըն օ քիմ
 սէ ուղղափառ էթմիշ տէյէճէքլէր : Պէօյէլիլիլէ փոռ
 կիպի պիր ալիմ քիմօէ՝ էօյիւնէրէք քէնտիսի տին ու
 եկնդեցի հագգընա ղայրէթքէշ կէօսթէրէրէք թարաֆ
 տար փէյտահ էթմէք իշիւն՝ հայլարը հերետիկոս տէ
 յիւ կէօսթէրմէյի պիր իշ եերինէ գօմատը . քէնտի

գուր՝ վէ նղովքուն չէօղիւլմէղ պուղը ալթընա պրազըր
 օնլարը՝ կաթուղեկէ եկնդեցի կիպի :

Պու տէտիյի ատամլարըն հագգընա , Հայլարըն
 օլ վագըթլարտա պիր մալիւմաթը օլմայրպ պունլարը
 րէտա էթմէքտէն եախուա էթմէմէքտէն պիր շէյ չազ
 մալ . Եւտիքէսի վէ Զուլիանու Եղիկառնացիի հիշ
 պիր վագըթ գապուլ էթմիշ տէյիլ տիրլէր . վէ Եւտի
 քէսի նղովլէ ետէղէր՝ օպիրլէրինն տէ Եւտիքէսէ թու
 պի օլտուղունու սաղ պիլլէլէր նէ իշիւն գապուլ է
 տէճէքլէր :

պիտի յենին մուղայիրին եազմաղըլա քեաղիս տէֆթէ-
րինէ կէջմէյէ մուսթաճագ օլմաղը իրթիքեապ էթաի :

1. Անդակարծութիւն և երկբայութիւն ունիմ 'ի
Համբաւոց ուստեք, կարծեալ զնա Հակառակ դոլ ճըշ-
մարտութեանն առաջին ժողովոց (Թիղթ . Չաքարիա
կաթու . առ Ֆողիոս) :

2. Չեմք մեք աշակերտք Յակովբայ Ծանծալոսի,
յորմէ Յակովբիկքն անուանին, և ոչ Յուլիանեայ Լ-
ղիկառնացւոյ, և ոչ Պետրոսի, և ոչ Եւտիքեայ . այլ
սորոյն Գրիգորի Լուսաւորչի (Ընդ) :

3. Եթէ Քաղկեդոնի ժողովն ոչ ընդունի զառա-
ջին երեք սուրբ ժողովն, ահա Հակառակ է նոցա և
բառնայ զնոսա, ապա եթէ որպէս ընկալաւ Կոստանդի-
նուպօլսի ժողովն զ'Նիկիոյն . նոյնպէս և Քաղկեդոնի
ժողովն ընկալաւ զնոսա զերեքեանն, ապա յայտ է թէ
Հետեոյք և Համաձայնք են միմեանց և ոչ Հակառակք :
(Թիղթ . Ֆողիոսի պատրիարքի Յունաց առ Չաքարիա
կաթուղիկոս Հայոց) :

4. Կանոն . յԲ . Եթէ որ բաժանիցէ զառաքելա-
կան և զմարգարէական տւանդութիւնս 'ի միմեանց,
կամ զ'Նիկիականն և զԿոստանդնուպօլսականն և զԼ-
փեսականն աւանդութիւնսն յառաքելոցն և 'ի մարգա-
րէիցն տուչութենէ, նզովեալ 'եղիցի :

Կան . յԳ . Եթէ որ զ'Քաղկեդոնի ժողովն և զՀե-
տեոյն նորա Հակառակ կամ զիմամարտ գիտիցէ առա-
քելական կամ մարգարէական սահմանեալ տուչութեանն,
կամ երկց ժողովոցն աւանդութեան, և կամ վանն մար-

դահաճութեան և կսմ վասն ընչասիրութեան զնա չը նշովէ, նշովեալ եղիցի :

Կան. ԺԴ. Եթէ որ զՔաղկեդոնի սուրբ ժողովն կամ զՀետեւողսն նորա զՀինգերորդ և զվեցերորդ ժողովսն հետեւող և համախոհ գիտիցէ առաքելական և մարդարեական տուչութեանն և երից սուրբ ժողովոցն, և յանդիմնիցի նշովն կամ զըսարտել ընդ պղծոյն Նիստորի համաձայնեալ, այնպիսին նշովեալ եղիցի : (Վանոնք ժողովոյն Հիրակուանու) :

ՋՕՀԵԼԸՆ ՍԷՆԵՍԻՆԻՆ ԽԻԹԵՄԸ

Ճերիտեմիշին պու նուստուսույա սէնէ թէքմիլ օլուր : Աթիղ այտան պերի չօղլարը՝ Ջօհալըն հազգը նա զուհր էտէն մարաղալարըն բէվիշինէ տազարագ՝ պիր սէնէլիք էօմրիւ ծլաճաղընա տախի շիւպհէ էտէրլէր իտի . անճադ Լլահըն իմտատըյա սէնէ պիթտիքտէն սօնրա եէնիսինէ տախի պաշսյըպ տէվամ էթմէքտէ օլլաճագ տըր . մատամ քի Սրբազան Պատրիարքըն վէ Հոգեւոր ժողովքուն Սայիս 28 երկուշարթի կիւնիւ վերտիքլէրի դարար վէ եազըպ իմզալատըզլարը իլաննալ մէ միւճիւպինճէ՝ Ջօհալըն իշինտէ Հայոց ուղղափառ սուրբ եկեղեցիէ դարշը պիր շէյ զլմատըղը, վէ զուհր

էտէն մարադալար՝ պազը սէօյլէյիշերինն լայրզընճա-
աննաշըլմամասընտան նէշաթ եթմիշ օլտուզու պէյան-
օլունմուշ տուր՝ 2

Պիլ վազը՝ Զօհալըն մերամը շու ուտու քի՝ 1
յոց եկեղեցիէ հերետիկոս վէ հրձուածող տէնմէսի
հագսըզ վէ թէմէլսիզ պիր իթտիրա օլտուզունու պէ-
քան եթսին՝ Պու իթտիրայը տինի դայրու օլան քիմսէ-
լէր էտէրլէր իսէ աղըր կէլմէլ, վէ բրօղէսդան լաիթէ-
սի պիզէ պուլթփէրէսթ վէ եկեղեցիլէրիմիզէ պուլսա-
նէ տէրլէր իսէ՝ մէզհէպլէրինն իճապընտան տըր տէր-
կէչէրիզ, կիւճէնիպ տալա եթմէյիզ. չիւնքի մէզհէպլէ-
րի պիզիմ տինիմիզըն մուղայիրի օլմասըլա՝ պիզիմ
թարիքիմիզէ պէյէնմէլէրինտէն քէնտի թարիքլէրինէ
պէյէնմէմք վէ մէզհէպլէրինտէն ըուճու եթմէք
չըգար՝

Հոռմէականլարըն պիզէ հերետիկոս տէմէլէրի պու-
նա գըլաս օլմատըզը պէյն էլ նաա օլ տէրէճէ մալիւմ
օլմուշ տուր քի՝ հագգըմիզա պու լուղէթ ընլարըն աղ-
ընտան իշիտիլմէսի դայէթ աղըր կէլիր • վէ ճիւմէսի
տէր • նէ՝ հագգըլապիզէ պէօյլէ պիր մէքրուհ իսիմ մի-
նասիպ կէօրիւրլէր՝ Ղէմի միլլէթին զիւլիմիւ պու տուր •
վէ պու զիւլիմտէ օլանլարըն ճիւմէսի հագ թանլմազ
քիմսէլէր տէյիլ տիրլէր՝ 1 կէր հոռմալարըն տինճէտէ
պիզտէն ֆարգլարը օլա ըտը՝ պու ֆարգ ընլարա հագ

1. Պու իլաննամէի կէլէճէք տէֆատաքի ճէլլիտէ
միզտէ գայտ էտէճէյիզ՝

գէրիւր իտի պիղէ հերետիկոս տեմէյէ . նասըլ քի պիղ
տտիսի օնլարա հերետիկոս տեմէյէ հաղլ օլուր ուտուգ .
վէ պու հազտան վաղ կէչիպ օնլար պիղէ ուղղափառ
տէրլէր իսէ՝ քէնտիլէրի իչիւն հերետիկոս տեմէլի օ
լուլլար ըտը . նասըլ քի պիղ տին ֆարդընա կէօզ
եումուպ օնլարա ուղղափառ տէտիյիմիզտէ՝ քէն
տիմիզ հերետիկոսլուղու իւզէրիմիզէ ալմըլ օլուր ու
տուգ :

Պաշլըճա պիր ֆարգ կէօրիւնիւր իւտիւ . քի շը
ռոմալըլար սուրբ Պետրոս առաքեալը տիկէր առաքեալ
լարտան՝ վէ օնուն խալէֆի օլան շռոմա բարընը տիկէր
նպիսիոպոսլարտան պէօյիւք թուլթարլար . վէ զանն օ
լունուր ուտու քի՝ պիղ պէօյլէ պէլլիլէմէյիզ : Պու մատ
տէ Օօհալլն պիր սէօյլէյիշինին իւզէրինէ պիղէ ալեա
նէն սիւալ օլունտուղունտա՝ քրիստոնեալք տիննի պի
զէ էօյրէտէն սուրբ լուսաւորիչ հայրըմըզն վէ օլ տի
նի եւտ պէ նէտ թէսլիման պիղէ տէք եէթիշտիրէն սուրբ
հայրապետէրիմիզին քիթապլարընը վէ սէօզէրինի հօգ
լայարագ՝ պու խուսուստա տա պիղիմ Ս . Լիկեղեցինին
իթիգատընը հռոմալըլար կիպի պուլտուգ . նասըլ քի
Ճէրիտէմիզին 13 իւնճիւ նումէրօսունտա իսպաթլարըլ
լա պէյան էթմիշ իյ :

Պունտան աննաշլըր ըտը քի՝ պիղիմ սրբազան կա
թուղիկոսումուզ տախի շռոմա բարընըն հիւքմիւ ալ
թընտա օլմալը ըտը , ֆազաթ Ճէրիտէմիզին 14 իւնճիւ
վէ 15 իւնճի նումէրօսունտա պիղիմ՝ սուրբ հայրապետ
լէրիմիզին վէ էսքի պատմուլթիւնլարըմըզն քէլամլարըլ :

լա կէօսթերտիք քի սուրբ Լուսաւորիչ ՀայրԵմբըլա օլ վագթըն հռոմ բարը օլան սուրբ Սեղբեստրոս Հայրապետին մապէյննտէ օլան պիր գըթա ահտնամէ միւճիւ պինճէ՝ կերէք սուրբ Լուսաւորիչ վէ կերէք պիր վէճհի խիլաֆէթ օնուն հկեղեցական մէսնէտինէ մութապարըֆ օլան սրբազան կաթողիկոսարըմըզ եկեղեցական նիզամճա հռոմանըն հիւքմիւ ալթընտա օլմայըպ՝ իսթիք լալիէթլէրի վար տըր :

Վէ պիղնմ պու սեյլէտիյիմիզ՝ հալեա պու կիւնէտէք եկեղնցիմիղին թանրտըրը վարդապետութիւն օլ տուղունա պիր իսպաթըմըզ վար, քի Օհպըն մէզ քիւր նումբօլարընը եազտըղըմըզ վագթը րաստ կէլմիշ տէյիլ իտիք : Յակոր Կալեան պատրիարք, քի եկեղեցականճա մալիւմաթ սահպի օլտուղու եափտըրը քիթապ լարտան պէլի տիր, վէ իքի տէֆա Բստամպօլտա պատրիարք օլմուշ տուր. պիրինճիսի 1743 տէն 1749 տտագ, վէ իքինճիսի 1752 տէն 1764 տէք, տէմէք տիր քի պունտան եալընըզ 100 սէնէ ագտէմ պատրիարք ըմըշ. եազմըշ տըր քի, « Ս. Պետրոսուն հիւրմէթի իչիւն օնուն խալէֆլէրինին (հռոմ բարլարընըն) Բսթանպօլ վէ Եղէքսանգրիա վէ Ենտիոք վէ Ս. Երուսաղէմ աթոռլարընըն իւզէրինէ րիասէթի վէ հիւքիւմէթի վար տըր. վէ Ս. Սեղբեստրոստան պիղնմ Լուսաւորիչէ վէ րիլիպ պիլա թէվասսութ օնուն խալէֆլէրինէ ինթիգալ օլունան հիւքիւմէթ եալընըզ քէնտի պաշընա գալըր : »

1. Վասն պատուոյ սրբոյն Պետրոսի ունին յաջորդքն նորին պնախագահութիւն և ղիշխանութիւն ՚ի

Սալիւմ տիւր քի պու միսիւիւ քէնտի պաշընա օլ
մագլըզ , քի իսթիգլալիէթ տէնիլէն իմթիազ տըր ,
պու իմթիազը վերէնիլէ ալանըն մապէյնինտէ օլան մու-
հապպէթին գալգմասընա սէպէպ օլամազ , անձագ պու
իսթիգլալիէթի թանըմայարագ՝ վէ սրբազան կաթուղի-
կոսլարըմըզն Հոռմա բարընա պէնտ օլմատըգլարընը վէ-
սիլէ թութարագ պիղէ հերետիկոս վէ հերձուածող տէ-
յէնլէր՝ իշ պու մուհապպէթին եափաշ եափաշ ինգրա-
զընա վէ էն նիհայէթի քիւլլէէն մահվընա սէպէպ օլ-
մուշար . օնլարըն խաօիմանէ սէօյլէտիքլէրինէ պիզտէն
տախի խասիմանէ ճէվապ վերմէք ճայիզ կէօրիւլիւպ՝
պազըլարը սուրը Պետրոսուն Լֆէնտիմիդտէն ալտըզը
իսթիազը տախի ինքեարա ճէսարէթ էթմիշլէր . վէ պի-
զիմ սուրը հայրապետլէրիմիզէն քիթապլարընտա՝ սուրը
Պետրոսա գլը-ի առաքելոյ տէնմէսինին գուզվէթինի
քէսմէք իշիւն տէմիշլէր քի , Հարականտա սուրը Հա-
կոր Տիառնեղայրա տա գլը-ի առաքելոյ տէնմիշ տիր ¹ .

վերայ Կոստանդնուպօլսոյ , Եղէքսանդրու , Ընտիրքայ ,
և սրբոյն Երուսաղէմի աթոռոցն , և ինքնագլու իս մնայ
միայն տուեալ իշխանութիւնն ՚ի սրբոյն Սեղեւստրոնէ՝
մերոյն Լուսաւորչի , և անմիջոցաբար ածանցեալ ՚ի յա-
ջորդս նորին : (Յակոր պատր . մեկն . Կարեկի . եր .
914) Նոր-ի Բիւն-ի-նո-հազըրըմըզտա պուլունմա-
յըպ , պու շէհատէթի 1820 տէ Լսթանպօլտա ճէմ օ-
լան պէօյիւք Ժողովքուն թարաֆընտան Ս . Լջմիածի-
նէ Լիփրիմ սրբազան կաթուղիկոսա կէօնտէրիլէն մէք-
թուպտան ալմըշ ըզ :

1. Սա եղիւ գլուխ առաքելոյ սրբոց . և կոչե-
ցաւ եղայր տեառն (Հարական . Կանոն սրբոյն Դա-
մի հարգարէկն և Յակոբայ առաքելոյն) :

վէ վ իեննա Մխիթարեանը Գառնէ Թմշէր, քի
 վ իեննա տա 1839 տա պատրան խաճախարհո-
 թապընն 925 սաթիէսինտէ՝ Հարականն իշ պու Գը-
 ց-ի լուղէթինի Լիճախից լուղէթինէ Թէպտիլ էթ-
 միշէր : Լաթին պիր քիմսէ պաշ օյուրսա՝ քէնտի պու-
 լունտուղու սընրֆա պաշ օլա պիլիր : վէ սուրբ Յա-
 կոբ Տեառնիզըայր օն իքի առաքեալաբըն սընրֆընտան
 տէյիլ իտի . մատամ քի սուրբ Յովհաննէս աւետարա-
 նիչին թագրիբի միւճիւպինճէ՝ առաքեալար ինթիխապ
 օլունտուգտան սօնրա տախի եղբայր պէառն տէնիլէն
 զաթլար տաճա օն ինանմամըշար ըտը (Յովհ . Է .
 5) : Պունուն իչիւն սուրբ Յակոբոս օն իքիլէրտէն օլ-
 մայրա՝ օն իքիլէրէ տէ պաշ օլամազ ըտը : Անճազ սօն-
 րալարտու Երուսաղէմ եպիսկոպոսու օլտուգունտա օն
 իքիլէրէ բայետաշ , վէ եթմիշ իքի աշակերտլէրէ պաշ
 օլտու . վէ չիւնքի պու աշակերտլէրէ տախի առաք-
 լալ իւնվանը վերիլմէք՝ ախեր քիթապարտան մատէ
 Տօնացոյցումուզ վէ Օրացոյցումուզ գալիլինճէ տախի
 մուսարրաճ տըր . քի Ենանիա վէ Մատթէոս վէ Բառ-
 նարաա վէ Յովհաննէս վէ Հիղա վէ Սիդուանոս վէ
 Փիլիպպոս՝ ճիւմէսի պիրտէն առաքեալ իսմիլլէ զերը
 օյունու ըլար , պունա նազարէն սուրբ Յակոբոս Տեառն-
 եղբայր տախի գլուխ առաքելոց տէնմիշ տիր . անճազ
 օն իքի առաքեալարա նազարէն բայետաշ օլմասըլա
 վիճախից տէնիլէ պիլիր իսէ տէ՝ Հարականն իսթի-
 մալ էթտիյի լուղէթի տէյիշտիրիպ ֆասյէ սէպէպ վեր-
 մէք զաճմէթինի տէյեր պիր մատտէ տէյիլ տիր : Պու

միսիլիւն շէյկերտէ լուղէթ տէյիշտիրմէք՝ օլ լուղէթի
նազան հայրապետ վէ գուլանան եկեղեցի նանըմիշ տէ
մէք օյմասը իչիւն մինասիպէթսիզ պիր հալ տոր :

Պէօյլէ սէպէպէր իյէ Հռոմատան սողույուպ բար
բարըն հիչ պիր կէօնէ պէօյիւքլիւյիւնիւ թանըմամագ
զիւիւմիւնիւ բրօդէսդանլար եւտլէրինէ պիր ալէթ
կիպի ալըպ՝ միլլէթիմիզին իչինտէ բրօդէսդանլըզ գուլ
վէթլէնտիրմէք իստէյէրէք պիզէ պիր նազընլըզ կէօս
թէրմէյէ պաշլատըլար . վէ տէրլէր . սիզ Հռոմա բարը
նը գապուլ էթմէզ սինիզ . պիզ տախի գապուլ էթմէ
իզ . վէ պիզէ Բրօդէսդան տէնմէք՝ բարըն հիւքմիւնէ
գարըն Բրօդէսդ էթմէմիզտէն նաշի օյմազըլա , սիզ տա
խի բրօդէսդան սընըզ : Պունու իշխտէնլէրին իչինտէ՝ բրօ
դէսդանլարըն բրօդէսդ էթմէսիյլէ հայլարըն գապուլ
էթմէմէսինին ֆարգընը պիլմէյիպ սէօյլէտիքլէրինէ հագ
վէրիր կիպիլէր պուլունմասը իչիւն՝ օնլարըն մէզհէպիւ
նին օ կիպիլէրին իչինտէ նայրլմասը թէհլիքէսի օլա
պիլտիյինէ նազարէն՝ պու ֆարգը աննաթմագ լազըմ
տոր : Բրօդէսդանլար զաթը՝ բրօդէսդանլըզ մէզհէպի
իհտասընտան էվլէլ Հռոմա բարընըն հոգիւոր հիւքմիւ
ալթընտա օլուպ՝ տինլէզինի թէպտիլ էթմէյիլէ քէնտի
տինճէ պէօյիւքլէրինտէն , վէ օնունուլա՝ եկեղեցիլէրին
տէն այրլտըլար . հերետիկոս տուրլար : Պիզ Հռոմա բա
րընըն պիլա թէվասսուլթ (անմիջարար) միլլէթիմիզէ
գարընմասըն վէ հիւքմ էթմէսինի գապուլ էթմէյիլ .
չիւնքի գէմանի էվպիլտէ Հռոմա բարլարընըն պիրիսի՝
սուրբ Սիդակասրոս , պիզիմ սուրբ Լուսաուրիչէ վէ օ

նուն խալէֆէրինէ իմթիգլալիէթ իմթիագը վերմիշ . օլ
 իմթիագը պիր տիկէր բարըն կէրի ալմասընա բագի տէ-
 յիլ իգ . վէ պունունուլա բարտա էջլէ պիր իմթիագ
 վերմէք գուտրէթինի թանըմամը՝ օնուն հոգեւոր հիւ-
 միւնիւ թանըմագ տէմէք տիր :

Ենճագ բրօգէսդանլար Հայ եկեղեցիսի Հոռմա
 բարընըն պէօյիւքիւլիւնիւ թանըմագ տէյի եութուու-
 տուգտան սօնրա պաշգա պիր մերամլարը տախի օլտու-
 ղունուն ուճունու կէօսթէրմիշէր տիր : Պիզիմ էսքի
 սուրբ հայրապետերի տէ՝ Սուրբ Լուսաւորիչ հայրմը-
 ղը տախի պերապէր ալարաք , կէօղիւմիւզտէն չըգար-
 մագ վէ օնլարըն կէօսթէրտիյի եօլտան պիզի այրմագ
 իսթէրլէր : Պունտան չօգ սէնէ էվիլէ իյէրինտէն պիրի-
 սինէ նէ՝ իչիւն բրօգէսդան օլտուն տէյիւ սօրուլտուգ-
 տա ճէվապ վերմիշ իտի քի Հայոց հայրապետերին քէ-
 լամլարընա պագարագ Հոռմայը պէօյիւք թանըյըյ
 դաթօլիք օլմալը , Հոռմանըն պէօյիւքիւլիւնիւ գա-
 սուլ էթմէտիքճէ օլ հայրապետերին տախի քէլամընը
 գասուլ էթմէյիպ բրօգէսդան օլմալը : Պու տախի՝
 գասուլ էթմէք խուսուսունտա պալատէ զէքր էթ-
 տիյիմիզ փարգը պիլմէզ իտի . բաքին պունուն սէօղիւ
 պայաղը պիր սէօզ օլտուղու իչիւն զէքրէ տախի շա-
 էսթէ տէյիլ իտի , էկէր պիր Ըմէրիկալը բրօգէսդան
 քարոզիչի քէնտի եափտըղը քիթապընտա պու կիպի պիր
 շէյ եազմըլ օլմասա ըտը :

Միսդը Տուայթ բրօգէսդան քարոզիչ՝ Օն Կօֆու-
 լաւնճոս պէհրպէ Օսմանլը պալէլիկալէ քիսպիւնէ

իւնվանըյա՝ քէնտի թագրիրի միւճիւպինճէ Հայ Եկեղեցի
յիսիւտէ Բրօդէստանճա նիղանն իճրասը խուսուսունտա
ինկիլիզէն եաղըպ՝ պատէհու փռանսրգճայա թերճիւմէ
օլունմուշ վէ 1855տէ փարիզտէ պասըմըշ՝ պիր քի-

1. Պիր բրօդէսդան զազէթասը՝ Մաւեայ Աղա-
նիկին պու քիթապը խապեր վերմէսինին վէ իչինտէն
պաղը փարչալար թերճիւմէ էթմէսինին իւզէրինէ սեօյ-
լէյիպ տեր քի՝ փռանսրգճա թերճիւմէսի ինկիլիզէտէն
փարզը տըր . միւլէիֆի անճագ ինկիլիզէտէն եաղըպ-
նըն մեսուլիէթինի իւզէրինէ ալըր . փռանսրգճայա թեր-
ճիւմէ էտէնին տըրգաթսրզըղընա գարըշմազ : Պու-
նունուլա աննաթմաղ իսթէրքի Միսդը Տուայթ պուն-
տա զիքը օլունան սեօհպէթլէրի սեյլէմէմիշ , փռան-
սրգ թերճիման տըր պունլարը խօտ պէ խօտ ծնուն
սեօհպէթլէրինէ գարըշտըրան : Պիզիմ էլիմիզէ պու քի-
թապըն նէ ինկիլիզէսի կէշմիշ վէ նէ փռանսրգճասը ,
ծնուն իչիւն մէզքիւր բրօդէսդան զազէթասընըն թագ-
րիրինէ դանաաթ էտէրիզ : Ինանըրը տէտիյինէ՝ քի
Միսդը Տուայթ հայլարըն հերասէթինի վէ տիրայէ-
թինի վէ սատագաթընը մէտհ էթմիշ , վէ ծնլարը ին-
կիլիզ միլէթինէ պէնզէթմիշ . Մաւեայ Աղա-նի տախի
պունու ինքնար էթմէզ : Աէօզ Հայոց եկեղեցիին տի-
նի վէ իթիգատը իւզէրինէ տիր . վէ մէզքիւր բրօդէս-
դան զազէթասը տախի թագրիր էտէր քի՝ տին թա-
լիւմաթը վէ ամէլիէթ խուսուսունտա Հայոց եկեղե-
ցի Ընտարանըն սատէլիյինտէն ուզաղլանմըշ տէմէսին-
տէ քէնտի փիքրինի սէրպէսթճէ պէյան էթմիշ տիր ու-
Մաւեայ Աղա-նիկին տախի տէտիյի պու տուր . վէ
պունտան փաղա՝ Միսդը Տուայթ նէ սեօզլէրիլէ փէր-
ըին պէյան էթմիշ օլունուլունու աննատըր , Չիւն պու
պէօյլէ տիր՝ փարգ գալըր պաղը լուղէթլէրին մաննասը-

Թաւրնտուն՝ Մաթայ Եղա-նի իսմիյէ այտա պիր տե-
 ֆա Թապ օլան ճերիաէնին պու սէնէնին Վիտորուար
 տընտա պասըլան նումէրօսունտա պիր գաչ փարչա շեյ-
 ալընմըշ տըր: Միսդըր Տուայթ՝ Եստուածաշունչուն հայ-
 ճայա թէրճիւմէսինի նագլ էթտիքտէն սօնրա, քի Ս.
 Սահակ Պարթեւ հայրապետիմիղին կիւնիւնտէ օչտու,
 տէր. « օլ վաղըթտան քրիստոնեայ եկեղեցիսինէ ինչ
 սանճա Թալիւմաթլար կիրմէյէ պաշլամիշլար ըոր. վէ
 րէսիմ՝ ըուհանիլք եերինի Թուրթայօր ուտու. (հա-
 նի՝ քրիստոնեայըղն տիշարըտան կէօրիւնեն ամէլիէթիւ
 նէ գանաաթ էտիպ՝ աարլ էօզիւնէ տըգգաթ էթիւ
 մէյօրլար ըոր տէմէք իսթէր)՝ շէօյլէ քի՝ Հայրց ե-
 կեղեցիսին խէմէլիէի Գօյանլարն իչինտէ պագէն սահիհ
 քրիստոնեայար պուլունմասը շիւպհէսիզ իսէ տէ, պու
 տախի սահիհ տիր տէր, քի օլ էյի պուղտայլն իչին-
 տէ չօգ տա տէլիճէ վարըտը: Հայ եկեղեցիսինին
 թէմէլինի գուրանլար քիմլէր օլտուղս ճէմի միլէթիւ
 զին մալիւմի տիւր. Սուրբ Լուսաւորիչ վէ օնուն էվ
 լատլարը վէ Թօռունլարը տըրլար. վէ հիչ պիրինին իս-
 մինի Թախսիս էթմէլիպ մէճհուլ պիր Թարղըլա Միսդըր
 Տուայթ տէլիւճէ չօգլուղունու իֆատէ էտէյօր ուսա,
 միլէթ իչինտէ իսմի միւթէպէր պիր ազիպի կէօսթէր-
 մէք իսթէր: Վէ պուրատա ըհսմ վէ Կիւլի-ճէլ լու-

նա. վէ ֆիքր պիր օլտուգտան սօնրա թէրճիւմէ ֆար-
 գը վար տէյերէք Մաթայ Եղա-նիին վերտիյի խապե-
 րի սախտէ կէօսթէրմէյէ չալըշմագ՝ գաննըմըգճա նափի-
 լէ գահմէթ տիր:

դէթլերիյէ կէշտիյի մատտէ նէ օլտուղունու ճիւղն
սօնրա քէնտիսի սէօյլէր . « րէսմ վէ թալիմաթ խու
սուսունտա Րում վէ Հայ վէ Հռոմա եկեղեցիլէրի
մապէյնինտէ ազիմ պէնգէրլէքլէր վար » : Էօյլէ իսէ
պէնգէրլէքտէ վէ ալէլ խուսուս թալիմաթ (վարդապե
տութիւն) պէնգէրլիյինտէ օլույօր Միսդր Տուայթըն
Հայ եկեղեցիսինի Փասլ իթտիյի մատտէ . զիրա պուն
տան մատէսի ատէթ ու բուսումաթա (ծէս և արա
բողութիւն) տայիր օլարագ՝ Հայոց եկեղեցիսին օլ պիր
եկեղեցիլէրէ փէք պիր ազիմ տէնէճէք պէնգէրլէք եօգ
տուր :

Ղէրիտէմիդ քիւլլիէն տինիէ վէ էտէպիէ (կրօնա
կան և բարոյական) մատտէլէրէ թախսիս օլմուշ օ
լուպ՝ պունտան պէօյլէ տախի պաշառըղը սիյադ իւզ
րէ տէվամ էտէճէք . վէ պաղը արատա իւլիւմ իւ ֆիւ
նիւնէ տայիր մալիմաթլար վէ խօշ մէնգըպէլէր իֆա
տէ էտէճէք տիր . վէ միլլէթիմիզլին էքսէրիսինի բրօ
դէսդանլարըն տուզաղընտան սագընտըրմագ իչիւն՝ ի
քինճի սէնէմիզլին պաշլանիլըճը օլաճագ Հուլիս 4 նու
մէրօմուզտա՝ բրօդէսդանլըղըն ասըլ բունարը նէրէտէն
օլմապընըն վէ պատէհու նմսըլ զուհր էտիպ վէ նէ եօլ
լարլա դուլվէթ պուլմասընըն նագլինի եաղմաղա պաշ
լայաճաղըզ . վէ պու նագլիէթլէրէ տըզգաթ էյլէմէք
չօգ քիմնէլէրէ ազիմ Փայտէ էտէճէյի հեր շիւպհէտէն
արի տիր : Վէզալլէք՝ կէլէճէք նումէրօտան պաշլայա
րագ , պէօյլէք Նարուէոնուն քրիստոննալըզ իւզէրինէ
ճէնէրալ Պլերթրանա խիթապէն սէօյլէտիյի քէլամըն

Թերճիւ մտնի պաշայրպ, օնուն խիթամընտան օծնրա,
 իլիմէրէ տըգդաթ արթտըգճա քրիստոնեայըղն վէ
 Ետուածաշունչ քիթապըն քելամլարընն սապիթ ու
 թաստիգ օլմասը զըմննտա Ուայդմէն նամ պիր Ինկի-
 լիզ արք եպիսկոպոսուն թէլիֆ էթտիյի քիթապտան
 թերճիւմէ օլունուպ տերճ օլունաճաղը միւշթէրիլէրի-
 միգ օլմաղա թէնէզզիւլ էտէն րաղպէթլիւ զաթլարա
 շիմտիտէն պէյան էթմէյի ճայիզ կէօրմիւշիւզ տիւր :

Հէր նէ՛ խուսուստա օլուր իսէ օլտուն՝ մարազա վէ
 միւճատէլէ պիզիմ եազաճաղլարըմըղն մէքսինէ սէպէպ
 օլուպ, էվիլէտէն պերի թու թտուղումուզ թարիգ միւ-
 ճիւպինճէ պունտան պէօյլէ տախի քէնտիմիգ մարազա
 տգմազտան սագընաճաղըզ . ֆազաթ Ղէրիտէմիզին իս-
 միյլէ՝ գարշը պիր շէյ ետզըլաճագ օլուր սա, օլ եազը-
 բանը հագլը վէ պիզիմ սեօզիւմիւզիւ հագսըզ պուլ-
 տուղումուզ հալտէ հագգը թանըմագտան գաչընմայըզ .
 շիւն պիզիմ եանլըշըմըզ օլմազ իտտիասընտա տէյիլ
 իզ, անճագ աչըլան միւճատէլէ հագսըզ օլտուղու հալ-
 տէ՝ հագգը իպրաղ ու սապիթ էթմէյի քէնտիմիգէ
 ֆարիզէի զիմէթ սայարըզ :

